

ඉතෝප් කෞශල්‍ය අබේනායක¹, අශෝකා සිරිවර්ධන²

¹ඉතිහාස හා පුරාවිද්‍යා අධ්‍යයනාංශය, ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලය
inojmmms@yahoo.com

²පුස්තකාලයාධිපති, රජරට විශ්වවිද්‍යාලය, මිහින්තලය
ssasoka@yahoo.com

හැඳින්වීම

පැරණි දාගැබ් නිර්මාණයේදී භාවිත ස්තූප අංගයක් ලෙස යුජස්ථම්භය හැඳින්විය හැකිය. "ගජ පාදක" "ගජස්තම්භ" යන පර්යාය නම් වලින් ද මෙය හඳුන්වනු ලැබේ (මාරසිංහ 1993:liv). දාගැබේ උපරි භාගය හා බැඳී පවතින මෙම පූජනීය අංගය ගර්භය මත ඉහළට එසවෙන සේ පිහිටවිය. ගල් කුළුණක් ලෙස ස්තූපය මුදුනක පිහිටුවන මෙහි පහත අර්ධය සිවුරැස් වන අතර ඉහළ අර්ධය අටපට්ටම් හැඩයක් ගනී. හතරැස් කොටස ස්තූප ගර්භයේ ගිලී පවතින අතර අටපට්ටම් කොටස හර්මිකාව (හතරැස් කොටුව) මධ්‍යයෙන් ඉහළට එස වී දර්ශනය වේ. අටපට්ටම් කොටසේ එක් එක් පට්ටමක නෙත්ති දාරයක් මෙන් මදක් උන්නතව සකසා ඒවා සියල්ල යුජය මුදුනේදී එකට මුණගැසී පැතලී නෙළුමකට සමාන හැඩයකින් අවසාන කරයි.

වෛදික ආගමට අනුව දෙවියන් සතුවූ කිරීම සඳහා සතුන් බිලිදීමට යාග භූමිය වෙත ගෙනා කල බැඳ තබනු ලබන්නේ දැව යුජස්ථම්භයේ ය. (රඝුවංශය 1993:61) එම නිසා යුජය දෙවියන් වෙනුවෙන් වෙන්වූවක් බව පැහැදිලිය. තව ද ජයග්‍රහණයේ සංකේතය ලෙසට ද භාවිතා වී ඇත. (Williams 1899:856) පූර්ව බෞද්ධ යුගයේදී විශේෂයෙන් වේද සමයේදී මළවුන් දැවූ පසු හෂ්මාවශේෂ නිධන් කර ඒ මත පස් ගොඩැල්ලක් තැනීමත් එමෙන්ම දැවමය ස්ථම්භයක් පිහිටුවීමත් සිරිතක්ව පැවති බව පෙනේ. නමුත් පශ්චාත් බ්‍රාහ්මණ යුගයේදී එය සිහිවටනයක් ලෙස ගෙන ඇත. සෘග් වේදයට අනුව යුජය ස්මරණීය මෙන්ම ආරක්ෂා කළයුතු වස්තුවක් වේ.(Regveda IV-33-3) එම පස් ගොඩැල්ල එකල

'වෛතෘ' නාමයෙන් හඳුන්වා තිබෙන අතර ඒ මත ඔසවා තබන ලද දැවමය ස්ථම්භය 'වෛතෘ යුජ' ලෙස හඳුන්වා ඇත.(Ramayanaya 2-50-8) මේ පසුබිම මත යුජය වෛතෘ යන සංස්කෘතිකාංගය හා බැඳී පැවති බව පසක් වේ. යුජය හින්දු ආගමික විශ්වාස මත පසුකාලීනව බෞද්ධ ස්තූපයන්ට එක් කොට තිබේ. වෛදික යාගයේදී ප්‍රධානත්වයක් ගැණෙන යුජය මහාපුරුෂ හෙවත් බ්‍රහ්මන් සංකේතවත් කරන්නකි. එබැවින් මහාපුරුෂයෙකු වශයෙන් හඳුන්වනු ලබන බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ශාරීරික ධාතු තැන්පත් කර ඇති ස්තූපය බෞද්ධ මහාපුරුෂ සංකල්පය සංකේතවත් කෙරෙන බව විශ්වාස කෙරේ.(වික්‍රමගමගේ 2010:60-61)

මෙසේ ආගමික අදහසක් පසුබිම් කොට ස්තූපයට එක්වූ යුජය මෙරට කාලකරුවන් අතින් සංකල්පමය අර්ථය මතුවන සේ නිර්මාණය වූවක් ප්‍රාදේශීය වශයෙන් ඊට අනන්‍ය වූ කලාංගයන් ඉස්මතුකරමින් නිර්මාණය කර ඇති බව පෙනේ. එම නිර්මාණාත්මක වෙනස යුජයේ අග කොටස හා බොහෝ කොට බැඳී පවතින බව මෙතෙක් සිදු කරන ලද පර්යේෂණ මගින් තහවුරු විය. එය හුදෙක් සංකල්පමය අරුතින් බැහැර විමක් නොවන බව ද වැඩිදුරටත් තහවුරු වී ඇත.

ක්‍රමවේදය

මූලිකව ම භාවිත ක්‍රමවේදය වූයේ සාහිත්‍ය හා පුරාවිද්‍යා මූලාශ්‍රයාගත තොරතුරු මගින් කරුණු ගොනු කිරීම ය. සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රය

තොරතුරු ලබාගැනීමේදී දේශය හා විදේශීය මූලාශ්‍ර විමර්ශනය කෙරිණි. පුරාවිද්‍යාත්මක කරුණු අරඹයා ගවේශන හා කැණීම් මගින් මෙතෙක් වාර්තාවී ඇති තොරතුරු මෙන්ම පැරණි ධාතු කර්ම මෙන්ම අභිලේඛන සාධක කෙරෙහි ද විශේෂ අවධානය යොමු කෙරිණි. එසේම සහභාගිත්ව නිරීක්ෂණ ක්‍රමවේදය අනුව යුපස්ථම්භ පිළිබඳ සාධක සහිත ස්ථාන නිරීක්ෂණ කිරීම ද සිදුකෙරිණි.

පර්යේෂණ ප්‍රතිඵල

මෙම මාතෘකාගත පර්යේෂණය තුළින් අපේක්ෂිත ප්‍රතිඵලය වනුයේ මෙතෙක් යුපය සම්බන්ධයෙන් වූ ආගමික අරුත වසා පැවතුණු කලාත්මක පැතිකඩ අනාවරණය කිරීමය. කලාව සංකේතාත්මක ය. එසේ වන්නේ එයින් කිසියම් අර්ථයක් ජනිත වන හෙයිනි. යුපයේ මුල් අදහස සම්පූර්ණයෙන් ම ආගමික දෘෂ්ඨියකින් යුක්ත බව පෙනේ. අශෝක සමයේ සිටම භාරතීය ශිල්ප සම්ප්‍රදායයන්ගේ ජීවය වූයේ ආගමිය. නමුත් පසුකාලීනව ආගමික අදහසට වඩා කලාත්මකව ඉදිරිපත්කිරීමේ අදහස ඉදිරියට එන්නට විය. එම අදහස යුපයේ නිර්මාණාත්මක විකාශනයක් සමග තවදුරටත් ශක්තිමත් විය. එමගින් අදහස්වනුයේ මුලුමනින්ම ආගමික අරමුණ යටපත් වූ බව නොව කලාව ආගමික ප්‍රකාශනයක් සඳහා යොදාගැනීමට ඉදිරිපත් වූවා යන්නය. පුරාවිද්‍යාත්මක පසුබිමක ස්තූපය අධ්‍යයනය කරන විට ආගමික අර්ථයෙන් මෙන්ම කලාත්මක පසුබිමක ද අධ්‍යනය කළ යුතුව ඇත. එය එසේ විය යුතු වන්නේ ද කලාත්මක ප්‍රකාශනයේ පැහැදිලි අරුත අවබෝධ කරගැනීමට ය. යුප කලාවේ පසුබිම ද එසේ වන්නේය. ස්වදේශී ශිල්ප සම්ප්‍රදායයන්ට භාරතීය සම්ප්‍රදායයන්ගේ ආභාසය ලැබුණු වූ බව පැහැදිලි එක් කරුණකි. යුපස්ථම්භය ද එම අදහසට යටත් වේ. නමුත් ස්වදේශීය සංස්කෘතිය තුළ කලාවේ හැසිරීම එම සංස්කෘතියක් සමගම විකාශනය වන්නකි. එබැවින් ආගමික අර්ථය වුවත් වෙනස් අයුරින් තමනට ගැලපෙන ලෙස ප්‍රකාශන ශක්තීන් නිදහස්ව යොදා ගැනීමට නිර්මාණකරුවෝ පසුබට නොවන්නාහ. යුපස්ථම්භයේ වෛදික අරුතට බෞද්ධ සම්ප්‍රදායයේ භාවිතයෙන් නව අරුතක්

ඉදිරිපත් විය. කලාව නැමැති නිදහස් මාධ්‍යයේ යම් පරාසයක නව ක්‍රම හා රීතීන් නිර්මාණකරුවන්ට බිහිකළ හැකිව තිබිණි. කලාවේ වැදගත්කම ඇත්තේ නිර්මාණයෙහි කලාත්මක හැසිරීම අනුවය. ඒ අනුව කලාත්මක ප්‍රකාශනයක් මෙන්ම ආගමික අදහසක් මත ප්‍රාදේශීය අනන්‍යතා ලක්ෂණ විදහාපාමින් නිමවූ යුපස්ථම්භය ජනතාවගේ සංස්කෘතිය වර්ධනයේ තවත් එක් පියවරක් ලෙස හඳුන්වාදිය හැකිය.

මෙලෙස යුපයේ නිර්මාණාත්මක බව සමාජගත කිරීම තුළින් සම්ප්‍රදායන් මත පිහිටා කලාව අර්ථකථනය කිරීමේ න්‍යාත්මක පැතිකඩෙහි අර්ථාන්විතභාවය ගැන නැවත විමසා බැලීමට මග සලසනු ඇත. අතීත කලා මූලධර්මවලට ජීවය ලබාදීමට වැයම් කිරීමෙන් ඊට තර්කානුකූල ලෙස පිළිතුරු සැපයීමට ශාස්ත්‍රීය පසුබිමක් ඇති කිරීම ද නව කලාවක් හඳුන්වාදීමට මග සලසනු ඇත.

ආශ්‍රේය ග්‍රන්ථ

Longhurst.A.H., 1936, The Story of The Stupa, Ceylon Government Press, Colombo
Paranavithana.S, 1963, Stupa in Ceylon, Archaeological Department of Ceylon
Silva Roland, (2004), Thupa, Tupaghara and Thupa Pasada, Department of Archaeology, Colombo
Smither.J.G.,1894, Architectural Remains Anuradapura, Ed. Chandra Wikramagamege, Tarange Prints, Maharagama
Snodgrass.A., 1992, The Symbolism of The Stupa, Motilal Banarsidass, Delhi, India